

Optaget på kassettebånd 14. marts året 1992 af
gaardejer Oskar Buus Sørensen Vandkærvej Als.

Forhenværende læge Martha Nørgaard Charlottenlund (94 år gammel) fortæller.

Jeg har været interesseret i at høre lidt mere om
"Rold Jørgens" historie.

Han var sådan en mærkelig kendt skikkelse, der
færdedes fra den ene gård til den anden på en
bestemt tid om året. Han sagde gerne, han
arbejdede hos rebslageren i Knagsted, - sagde han.
Han snøvlede lidt og vi morede os så tit med at
snakke efter "Rold Jørgen".

Han gik rundt med en stok i den ene hånd og en
tejne i den anden hånd. En tejne det er sådan en
madkasse, en madtaske.

Jo den her meget kendte og sådan omtalte figur
eller hvad jeg skal kalde --- en landstryger,
vagabond eller hvad han var. Han var en lille kort
firskåren person, og jeg er fuldstændig klar over
nu, at han har sikkert haft den sygdom, der hed
kretinisme. Den har han været født med, og de der
har den sygdom, de kan gøre indtryk af at være
tilbage. Men de er ikke som mongoler. Bare lidt
sådan retarderede, som man siger - lidt tilbage.

Han har været sådan lidt begavet på enkelte
punkter, men ellers så var han egen, og kunne
næsten ikke lære at læse eller, men han kunne
godt udtrykke sig, og komme med sine egne
meninger som dreng, da han gik i skole.

Men så fortæller historien, at han kom til
Amerika, og kom over til sin far. Han var nemlig
uægte barn af en mand, som var rejst til Amerika.
Det var nemlig ikke usædvanligt, at en mand, der
havde fået et barn - at så stak de af, de her unge
mænd til Amerika. Og så sad pigen herhjemme
med barnet. Men det fortælles der om andre
steder.

Men jeg har så prøvet at gå til bunds i det her med
"Rold Jørgen".

Hvordan kommunen virkelig kan sende en dreng
til Amerika alene. Og der har jeg en beretning,
hvad skal jeg sige på nær hånd eller hold.
Mariane hed hun, "Kaptajn Rasmuses" Mariane.
Hun var søster til Peter Møller - en gammel
Buddum familie, og hun blev gift, og boede på en
gård i Buddum.

Og der har jeg besøgt hende.

Og hun fortalte, at da vi lige var blevet gift, da
kom der pludselig en mand med en lille dreng. Og
den her lille dreng han skulle sendes til Amerika.
Nu kom han for at sige farvel. Og så gik han sådan
rundt, og fik vel så en skilling, som han sådan
kunne more sig med på rejsen.

Og hun sagde så smukt: "**Åh a havde så ondt af
den bette knejt**", der sådan skulle sendes til
Amerika.

Så er der et langt langt tidsforløb, hvor der ingen
er, der hører noget til ham.

Men han kommer så hjem.

Han bliver åbenbart sendt hjem på konsulatets
regning i Amerika. Men da er han nok op imod en
25 - 30 år.

Og så ville han også godt. Så må jo nok
kommunen tage sig af ham, men det er jeg ikke
helt klar over, hvordan det hænger sammen.
Men i hvert fald, så sover han et sted og så på et
andet sted. De kendte ham alle sammen og jeg kan
huske, der blev altid sagt:

**"I skal ikke være bange for Rold Jørgen, hvis i
møder ham. Han har godt nok en stor kæp i den
ene hånd, og han vil også godt snakke med jer,
men han gør jer ingen fortræd".**

Og navnlig kom han hos Markus Jensens.

Markus Jensens det var det her kendte ægtepar,
som var meget meget ivrige i afholdssagen, og
som har været stiftere af afholdsforeningen og
afholdsbevægelsen her i Als Sogn.

Og der fortalte han altid, der fik han lov at ligge i
en rigtig seng, men på de fleste andre gårde der
sov han ude i høet, eller i laden eller hvor det nu
var.

Hjemme i mit hjem kom han også en gang eller to
om året. Og jeg tror nu nok, han sov ude i høet.
Og det karakteristiske for ham var, at han var
arbejdssky.

Min far prøvede sådan på at sætte ham i arbejde.

**"Så Jørgen nu kan du lige hugge det her
brænde".**

Åh Jørgen han huggede et kvarters tid, så løb han
igen. Så løb han hen på en anden gård.

Og lidt snavset og snusket var han vel også i tøjet.
Jeg kan i hvert fald huske, han havde lus i håret,
og at min far ville klippe ham.

Og den her scene hvor min far står med nogen
meters afstand, for at holde sig på afstand af
lusene, som sad i hans hår.

Nå - så blev der jo så fortalt lidt om hans skæbne.
Og han kommer til Amerika. Og han træffer sin
far. Men faderen blev hurtigt klar over, at
drengen, han var lidt abnorm. Han havde sine
egne tanker og egen tankegang. Han kunne
plumpe ud med sådan en sandhed, som ikke var
sådan helt vellidt. Fortælle om folk, at de så sådan
og sådan ud.

Og det var jo ikke altid vellidt. Og faderen han
kunne ikke have den her dreng.

Og så stikker han af, fra sin far, og løber rundt i skovene og i Amerika forskellige steder. Og han kommer åbenbart også ind i den amerikanske hær. Den hær som i frihedskrigen i 67 eller sådan noget. Ja det er nok der.

Der er han jo så bleven en ung mand på nogen og tyve år. Der er han åbenbart optaget i hæren, for det fortalte han i hvert fald om.

Og så sagde han, og det kan jeg huske. Nu må i have den sang med. For så stampede han med sin stok i gulvet, og så sang han:

And then he took his army from Atlantic to the sea,

while we were walk marching sing to joy edea.

Og det morsomme er, at her for få måneder siden, da hørte jeg, at det blev sunget i TV i anledning af en udsendelse om den Amerikanske frihedskrig. Der sang de netop den melodi med de og de ord, som Rold Jørgen havde lært mig der i min barndom.

Han talte nogenlunde engelsk. Så godt, men han benyttede sig egentlig ikke rigtig af det. Kun lige i den her sang. Men den var på korrekt engelsk. Nå men så sagde, jamen du skal da også have noget at lave Jørgen. ***"Jamen jeg arbejder hos Rebslaren i Knajsted"*** sagde han.

Og der har han altså også opholdt sig det meste af vinteren, og han har måske så gjort nytte.

Men se det må der også være nogen beretninger om, eller noget man kunne få. For der må jo være noget i de bøger, noget fra kommunen derovre. Så er spørgsmålet, om det er kommunen derovre, der underholder ham.

Knejsted det lå henne ved Randers.

Men det ligger langt tilbage, så måske er mine oplysninger lidt prægede af lidt forskudt erindring. Det tør jeg da ikke sige, men enkelte ting står ganske klart for mig.

Nekrolog: Martha Nørgaard.

Poul Exner | 21. september 1999 i Kristelig Dagblad.

Læge Martha Petrea Nørgaard, Charlottenlund, er død. Hun blev 101 år.

Martha Nørgaard var landmandsdatter fra Als ved Hadsund.

Hun blev læge i 1925.

Efter turnustiden var hun en kort overgang praktiserende læge i Randers, og efter et ophold i udlandet nedsatte hun sig i 1928 som praktiserende læge på Frederiksberg. Der virkede hun frem til 1976.

1954-79 var hun læge for Dansk Kvindesamfunds rådgivningskontor.